

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt IV. Margarita pretiosa, Christi Domini; & finis ac productionis eius, Symbolum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

substantiam retineret, atque idēd Propheta ait, *quomodo calix in manu Domini vini meri plenus est mixto, & inclinat ex hoc in illud: Verumtamen fex eius non est exinanita.* Vini (inquit) meri, plenus est mixti. Et mixtum perhibet vinum, & illud ipsum, merum testatur esse, ut eundem credamus Deum, quem pro nobis & hominem confitemur. Nam quem inclinatum nunciat, pariter dicit & plenum, ut is qui sese exinanivit, formam istam accipiens, plenus Deus esse non desinat. Habitavit enim in Christo omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & de plenitudine eius nos omnes accepimus, gratiam pro gratia. Hunc verō calicem, *bibent* (inquit) peccatores terra. Rectē iuxta hunc intellectum, *bibent* (ait) & peccatores terra. Quia peccatores cœli, ex Angelis demones facti, salutis seculum bibere non merentur. Terræ autem peccatores, contra venena demonum morboſque vitiorum, calicem salutis accipiunt, & nomen Domini invocant. Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini saluus erit. Ideo verō calix iste peccatoribus bibendus tribuitur, quia non est opus sanis Medico, sed malè habentibus. *Novum* (inquit) *vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam.* Tales enim sapientia Dei ad istum cratera salutis mixtionis invitāt, cum sublimi voce hortatur & dicit, *quisquis est inſipiens diverſat ad me, & egentibus pascam, Venite edite de meis panibus, & bibite vinum quod miſcui vobis.* Ob hoc autem invitatur inſipiens à sapientia Dei, ut fiat sapiens, & peccator ut convertatur ad vinum. Ad illud periculum divinæ miſericordiæ, vniuersi generaliter conuocamur. *Omnes enim peccauerunt, vti ait Apostolus, & egent gloria Dei.* Expresſiſſimè ergo S. Gaudens, ex sua & Scripturæ mente Verbum incarnatum appellat vinum mixtum.

330. Est et sanè vini & aquæ mixturā, admodum effus datum in Christo naturarum coniunctioni. Quod enim habet multorum nunc autem sententia, vinum, & aqua cum permiscetur, non transmutatur in unum, sed amba substantiæ permanent, ut inde probat Nemesius. c. 3. *initio* quod spongia oleo imbuta, & papyrus, aquam puram attrahunt. Idem confirmat Philo l. de confusio. lingua. in fine, & Constantinus l. 7. Geopon. c. 8. & l. 6. c. 16. Valsq. hederaceo aquæ immixto, idem præſtat docet Plinius lib. 16. c. 3. 5. Transmutat eam aquæ in vino perseverantiam, & intransmutabilitatem naturalem, Aquilionius 5. Opus. propositio. 18. Dand. 2. animæ digest. 25. Buccaff. de sensu & sensu c. 30. & ibidem homo apostata, vir inutilis, Simon Simonius. Item Aegydius Coninc. 3. p. q. 74. art. 8. sed coniunctio plenissimè Paulus Aneſius, cum ad libros de generatione quaest. 5. 2. in peculiari tractatu de aquæ transmutatione in sacrificio. Et quamvis mihi, altera sententia concedens physicam aquæ in vinum transmutabilitatem, quæ omnium est antiquorum Theologorum ac Philosophorum, post Aristotelem 1. de generatione. c. 3. 4. videatur longè verior, & à Durando in 4. d. 1. q. 2. n. 7. ac q. 3. num. 6. valde probari videatur, ex omnibus conditionibus ad transmutationem necessariis, interuenientibus in eo euentu: tamen illud vltro standum priori sententiæ existimo, non nisi lente perfici eam transmutationem; ac vini & aquæ perseverantiam, esse valde diuturnam, & in ordinarijs ad potum mixtionibus aquam manere intransmutatam, id quod verissimum etiam cenſeo, de aqua quæ calici ad sacrificium immittitur. Hoc autem satis esse potest ad rem præſentem. Aqua enim vino penitissimè apposta, tandemque impermixta & superſtes, quandiu ad potum & ad sacrificii præuiam admistionem adhibetur, illa ipsa est quam aios. assumi posse ut congruum symbolum geminæ in Christo naturæ, inconfusæ ac impermixtæ: quamvis S. Ephrem *sub initium* tractatus de Margarita præſiosa, quia censuit vinum & aquam cum miscetur perdere naturam suam, neget compa-

rationem hanc posse esse commodam ad explicandum Incarnationis mysterium. Eaque etiam ex causa, Felix Vrgelitanus hæreticus, primis erroris sui impugnatoribus Beato & Etherio, tribuit quod adunationem duarum naturarum in Christo, conferrent permissioni aquæ & vini in vnā tertiam naturam, ut refert Paulinus Aquil. lib. 1. contra Felicem, *sub initium*. Sed illi aliter accommodabant hoc exemplum, & ad geminæ in Christo naturæ coniunctionem, vtrique salua & impermixta, referebant. Intima verō vini & aquæ apostolio, quam inter vniones numerat supra Nemesius, & esse omnium vnionum naturalium maximam, docet Pasch. l. de corp. Dom. 1. 1. coniunctioni humanitatis cum persona Verbi & vtriusque naturæ confubulationi, bellè responder. Demum refusio qualitatum & affectionum vini in aquam, adeo luculenta, ut aqua abiectione connaturali frigore & insipiditate, calorem, saporem, odorem vini contrahat; quàm congruenter aperit diuinatam prærogatiuarum communicationem cum Christi humanitate ob copulationem eum verbo. Nolo tamen præiudicare alijs mysticis eiusdem mixturæ significationibus supra propositis, inter quas ea quam ex Clemente Alexandrino teruli, de hominis ac Spiritus diuini coniunctione, præclare apud Cabasilam in Liturgiæ expositione cap. 37. adhibetur, ad exponendum sacrum illum ritum, quo Græci peracta consecratione Eucharistiæ, sub momentum eius consumenda, quasi omnibus quæ ad Christum attinent peractis, instillant tantillum calidæ aquæ in calicem, ad significandum Spiritus sancti descensum in Ecclesiam, Christo iam regresso in cœlum, & omnibus quæ ad eum pertinebant iam consummatis. Aquam enim calidam, quod & aqua sit, & ignis particeps, ut Cabasilas loquitur, censuerunt accommodatam ad expressiōnem Spiritus sancti qui specie pluviæ volentariæ ignitæ, illapsus est discipulis, & Ecclesiæ quæ est corpus Christi mysticum.

Vsu doctrine.

Liquet ex vniuersa hac disputatione, Christum esse vinum quoddam, cuius bibendi situs flagrantissimus, hominem occupare meritissimè debeat. Est enim vinum pretiosissimum & cœleste. [Quale vinum est, exclamat S. Augustinus tract. 34. in Ioan.] Vnde inebriari laudabile est: Quale vinum est quod non turbat, sed dirigit mentem? quale vinum est, quod facit perpetuū sanum, non inebriando facit insanum: Inebriatur, unde? *Ab ebrietate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos:* Vnde? *Quoniam apud te est fons vitæ.* Ipse fons vitæ ambulabat in terra: ipse dicebat. *Qui sunt, veniat ad me.* Ecce fons.] Addamus & nos. Quale vinum est, in quo non est luxuria? Quale vinum est quod virgines germinat: lati bibamos sobriam hanc ebrietatem Spiritus. Ipsi Christi adhortatio est, in persona Sapientis, qua inuitat adhibendum vinum quod miscuit nobis: id est Verbum incarnatum, carnis humanæ adiunctione temperatum, ut interpretatur S. Hieronymus, imo Beda Prouerb. 9. & ibid. Glossa & Lyranus.

CAPVT IV.

Margarita præſiosa, Christi Domini: & finis ad productionis eius, Symbolum.

331. **M**onitum S. Chrysostomi oratione de S. Crucis, *initio*, opportunè præmittam. [Animos (inquit) intendite. Nam sunt quidam ex vrinatoribus, qui se ipsos à naue in profundum proijciunt margaritas extrahendi gratia; Nos verō naui loco, verus ac novum testamentum habemus, pro clauo crucem, pro gubernatore Christum, proreta vice Patrem, pro velis gratiam, pro Zephyro Spiritum sanctum, pro nautis Prophetas,

Prophetas, pro vectoribus discipulos, an non & nos cupido animo in pelagus intelligentiarum proiecerimus? Itaque ne voluerit negligatis, nec brutorum instat vos geratis. Scriptum est enim: *mittatis margaritas vestras ante porcos, & ne projiciatis sancta canibus.* Porcos audiens, ne veros porcos intellexeris. Nam porcos nominat, ventri deditos; carnes autem Christo in cruce oblatantes. Dignas ergo vos margaritas exhibere, quam vobis hodie apponam.]

Huic monito subiecit verba Basilij Seleuc. orat. 39. [Ad hanc orationis partem appulsi, & ad miraculi magnitudinem respectans, prae admiratione mutus sum, & elinguis. Neque enim verbis res exequare possum. Quomodo inopinatio conclebrabo inopinam illam incarnationis gratiam? quibus laudibus afficiam fontem charitatis? quomodo profuse charitatis in homines flumen predicabo? quomodo Virgineum pelagus audens tentabo, & magni mysterij scrutabor altitudinem, nisi me ut in experirem vrinatorem, & Deipara, doceas veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, deponere. Nisi mentis os misericordiae compleas, quo tui partus fundum pervadat; Vt tuae miserationis luce circumfulgens in te veritatis margaritam deprehendam? Subeunda, ut veritatem consequar; ut a te doctus eloqui valeam.] Aludr Basilij, ad vium piscantium margaritas. Solent enim huiusmodi vrinatores dum margaritas venantur, quod pleno ore inulerant oleum, effundere in profundo, ut lucem sibi ad diutem pradam in obsequitate illa concilient. Idipsum autem dimisso oleo lactifico praestantem esse tentanti e profundo mysteriorum margaritam pretiosam expiscari, monuimus huius materis principio ex Anastasio c. 3. §. 7. Hocque est illud, quod ex interprete dixit Basilij, *os misericordiae compleas*; cum vertendum fuisset, *oleo compleas*. Quod mihi lactificum & illuminans oculos, divinae miserationis oleum in tenebricositate summa disquisitionis margaritae huius caelestis, cum sanctis praedictis, humillime apprecor.

Comparisonis Christi cum margarita, causa varia ex Patribus.

§ 32. Esse sane Christum margaritam, saepe discimus cum ex Scripturis, regnum caelorum (quo nomine Christum saepe denotant,) cum margarita componentibus; tum etiam ex Patribus, apud quos haec comparatio frequens est, ut videbimus. Eius autem denominationis ratio, proferri multiplex potest. In primis enim videri possit Christus margarita dici, a pretiositate. Nam [principium culmenque omnium rerum pretij, Margaritae tenent] ait Plin. lib. 9. cap. 35. Indeque etiam assumuntur ad ornatum, quod ibidem Plinius acriter corripit. At pretiositas in Christo caelesti Margarita, fuit infinita; ut propterea ad caprandam hanc margaritam sic horretur Clemens Alexand. 2. paedag. cap. 12. [Maximi autem pretij margarita, nimis dum malebrem per summam lasciviam mirandum in modum inuasit. Ea autem nascitur in quodam ostreo pinnis non ablimili. Magnitudo autem eius est, quantus permagnus piscis oculus. Nec pudeat miseris, totum suum studium in hoc ostreo ponere, cum eis liceat sancta exornari gemma, nempe Verbo Dei, quod utique Scriptura appellavit margaritam, qui est pellucidus & purus Iesus, qui est in carne contemplator oculus, qui est ratio, qui perspicuus, per quem caro est pretiosa quae aqua regeneratur. Illud enim ostreum in aqua natum, carnem contegit; ex ea autem margarita concipitur.]

Quid si etiam margarita dicitur Christus, tamquam res desideratissima & verè votum mundi, ut S. Epiph. har. 80. nominavit? Sic sane Theodora Augusta, Theodosiana Antoninae concubinum, ei post longa

desideria exhibens vocavit *gemmam* apud Procopium sub initium histor. arcanæ. Proclus quoque in S. Chrysostomi panegyrico vocat eum *prædicationis margaritam*, quia cupidissime audiebatur. Posuit etiam Christus margarita dici, eo quod innumeris margaritis doctorum caelestium colluceret: Ea ferè ratione quae Pelagia quondam reitrix, ut in eius vita recitat Iacobus Diaconus cap. 8. rogata à S. Nilo quod ipsi nomen esse, respondit [naturali nomine Pelagia vocata sum, à parentibus meis; ciues verò Antiochia, Margaritam me vocant, propter pondus ornamentorum, quibus me adornauerunt peccata mea. Ego enim eram ornamentum & promptum ergasterium Diaboli.] Recole quae ibid. cap. 2. de Margaritarum quibus collucebat copia, ab auctore vitæ produntur.

Potuit item haberi ratio abditæ hic per vniuersam ferè vitam Christi maiestatis, & vili carnis integumentis conclusæ, tamquam ostreo. Sic enim S. Chrysostomus hom. 7. in ad Coloss. ad illud, *vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Quid sit hæc cum Christo iustorum absconditio per huius vitæ tempus, declarat exemplo margaritæ, quæ abscondita est quousque in ostreo fuerit. Theodoretus item ferm. 9. de provid. inde colligit iudicii necessitatem, quod contingat iustorum plerisque, hic ignotos profus lateat, & margaritæ in profundo adhuc delitescant, & ostreo conclusæ simillimos esse. Christum itaque, qui per hanc vitam fuit inglorius, & inter latrones vitam posuit; exemptus verò huius mortalitatis veluti cochlea, honore & gloria coronatus est, margaritæ non abs te collatum, quispiam dixerit. Videturque eò respexisse Anast. Synaita l. 5. hexaem. cum Christum vocavit [margaritam paterni fulgoris, in aquis absconditam.]

Fuerit etiam qui splendorem margaritæ, ad Christi compactionem referat, cum S. Cyrillo epist. 17. Paschi. ubi nexum divinae & humanae in Christo naturæ, consimilem esse docet nexui fulgoris gemmarum, & substantiæ quam is fulgor imbuat. Quemadmodum enim ipsa per se spectata margarita, aut quilibet alia gemma, [subternitur lumini quod in ipsa diffusum est, vnum tamen ex utraque suppositum intelligitur; tollit verò ipsius rationem penitus hæc divisio, (si mente fiat, ut præmiserat,) atque ad informem turpitudinem, quæ inimicem fuerant copulata, deducit: Sic etiam de Christo dicimus.] A fine est quod secundo loco Elias Cretensis ad primam Nazianzenæ orationem ait, dictum Christum margaritam, quia ut margarita in carne est & ostreo, atque in locis humidis procreata, corpus purum ac pellucidum esse videtur luce ac Spiritu plenum; sic etiam incarnatum Dei Verbum, lumen intellectuale est, quod per mortale atque humidum corpus exsplenduit. Audi etiam S. Augustinum l. 99. ex Matth. cap. 13. [Est Verbum Domini lucidum candore veritatis, & solidum firmitate æternitatis, & vndique simili pulchritudine diuinitatis, qui Deus penetrata carnis testudine intelligendus est: Ille enim ad margaritam ipsam iam pervenerat quæ in regum mentis mortalitatis, quasi concharum obstaculo, inter profunda huius sæculi, atque inter duritias faxæe Iudeorum iam pervenerat, qui ait, *Et si non eramus Christum secundum carnem, sed nunc iam non novimus.* Nec vllus omnino intellectus margaritæ nomine dignus est, nisi ad quem discussis omnibus carnalibus regiminibus pervenitur, quibus siue per vbera humana, siue per similitudines circumpositas operitur: ut purus, & solidus, & nulloquam se dissonans, certa ratione cernatur.]

Aliunde causam reddit cur Christus margarita dicatur, Isidor. Pelos. lib. 1. epist. 182. attingens enim parabolam de margarita pretiosa Matth. 13. propositam, hominem negotiatorem qui omnia sua diendit ad comparandam margaritam pretiosam, interpretatur [nomen]

[nomen Domini populum, qui paternam & substantiam & religionem continent, ac Dominum gloriae quaerit. Margarita autem idcirco appellatur Christus, quia divinitatis profundo copulatus est, sicutque piscatoribus atque ipsius interpretibus cognitus.]

Præcipua, Christi & Margarita, affinis effectio. Margarita ex fulgetra & aqua, efformari statuitur.

333. Veram primatiam, & apud plures Patres celebratam huius denominationis ratio, illa est, quæ ex consimilitudine Christi & margaritæ effectione ducitur. Hæc vero triplex proferitur iuxta tres sententias. Una ex fulgetra & aqua gignitur margaritam. Altera ad rorem cælestis immisilum, procreationem eius refert. Tertia ex substantia conchaliis margariti feri, absque matre, procreari statuit margaritam.

Ex primo modo exponendi margaritæ generationem, hanc Christi denominationem primo loco obiter explicavit Elias Cretensis ad orationem proximè adductam plenius verò Patrum plerique, quorum paucos aliquot innot adscribere. Gregorius Neocæsar. lxxvi. de annunc. [Sicut margarita, ex duabus naturis, ex fulgure nimirum & aqua, oculis quibusdam indicis ac signis maris provenit; ita quoque Dominus noster Iesus Christus, inconfusè & immutabiliter ex pura ac casta & impolluta, ac sancta Maria Virgine procreatur, in Deitate perfectus, & in humanitate perfectus, Patri per omnia similis, & nobis per omnia consubstantialis, omnis peccati expertus.] Et mox. [Ad Mariam Virginem, solam sanctam, Gabriel Angelus dum lumine venit, Ave gratia plena, ei adnuntiavit: & sic ipsa Verbum suscepit, & in tempore corporeæ completionis, pretiosam Margaritam produxit.]

Ioannes Geometra hymno 1. de Deipara sub sinem, sic eam compellat:

*Salve concha marina, ex qua verè unio natus;
Fulgere ex dio, & purpureo latice.*

Achillesius (quicumque tandem sit, auctor novatum pp. ad Antiochum) in 19. post alios huius mysterij typos, tunc quoque his verbis proponit, in quibus interpretatur Græcam *astrape* vocem retinuit, quam poterat translationem vel fulgetram dicere. [Præterea (inquit) & aliam illustrem, admirandam, & illis similem rati adumbrationem. Margarita in mari rubro generatur. Generator autem sic. Extremitates matris rubri faciemus, paucarum aquarum fluxum habentes. Invenimus autem ibi marini pisces, testacea cute muniti, in toto mari illo rubro, *pinna* nominati. Stant igitur pinnae illæ semper hiantes, & expectantes escas ad nutrimentum sui. Interim dum ita consistunt hiantes, & expectant nutrimentum, & magna copia accedunt *astrape*, accedat aliqua *astrape* ad pinnam; & cum reperit pinnæ testas apertas, ingreditur in illam: pinnæ vero, contracta statim, & contracta in teipsum, innot includit *astrape*. *Astrape* verò coagulata cum pinnæ oculis, oculis pinnæ illustrat fulgore, & commutatur in margaritam. Egressa autem margaritæ ex pinnæ, procedunt ad litus maris illius, atque ita piscatores capiunt illas. Perinde intelligendum de incarnatione Verbi. Mare quidem est mundus, & Virgo concha. Stat autem Virgo, quemadmodum pinnæ, in templo, & concipiebat cælestem panem Christum Deum, qui & descendens & ingressus in eam, ut *astrape*, & coadit in visceribus Virginitatis illius, & splendidam coadit ter sanctissimam carnem quam allumebat innotatus; & sic natus est ex ea, ut pura & pretiosissima margarita, cælestis & terrena; cælestis quidem, secundum Deitatem: terrestres autem, secundum humanitatem. Et quemadmodum Margarita generatur sine congressu

su masculi & feminae, ex *astrape* & pinnæ; ita etiam natus est Christus sine congressu masculi & feminae, ex Deitate, & carne Virginis. Et quemadmodum Margarita cum sæpè conteritur; materia quidem oculorum pinnæ, conteritur & resolutur, nonne fulgor *astrape* patitur, alter vero fulgor *astrape*, impenetrabilis manet: materia autem oculorum pinnæ sola conteritur & patitur; ita & in Christo hæc intelligenda sunt. Cum enim ille Servator noster flagellaretur, & pateretur à Iudeis infidelibus excruciatum in cruce; materia quidem carnis, hoc est humanitas, sola passa est; Deitas autem impassibilis permanfit.]

Ex Eusebio (credo Casariensi) insignis in hanc tem locum habetur in Catena Corderij Lucæ 13. num. 26. Refertur partem. [Margarita (inquit) non immerito nominetur ipsum Dei Verbum incarnatum, quandoquidem margaritæ non absumit quæ in corpore quidem & concha, aut ostreo atque aquis nascitur, sed res est valde pretiosa, atque omnibus quæ in aquis oriuntur corporibus splendidior; ita ut natura sua corpus quidem aqueum, splendore verò & perspicuitate sua, lumine & spirita plenum esse videatur. Talis est etiam, incarnatum Dei Verbum, lux nova per mortale fluxumque corpus reliens. Multæ quidem fuerunt & aliæ Margaritæ, sancti inquam & amici Dei, Prophetæ ac viri iusti, qui in carne hac quasi coacti & detenti fuerunt per mortalem quam in carne duxerunt vitam; sed nullus alius præter hunc qui solus verè unigenitus est Dei Patris, tanto splendore conspicuus, tamque pretiosus, inventus est ita ut de ipso Isaias vaticinando dixerit, *Eccle ego immitram in fundamento Sion, lapidem pretiosum electum, summum, angularem, honorabilem.*]

334. Nemo plenius & accuratius hanc Christi & margaritæ collationem quoad structuram & generationem executus est, quam S. Ephrem S. rm. de margarita pretiosa. Delibo ex eo nonnulla. Contestatur S. Ephrem, margaritam, ut quemadmodum nata sit eloquatur, & mulieribus qui sub aquis sunt aduocatis, ad ruborem veræ fidei hostibus ingenerandum, subdit. [Margarita lapis est ex carnibus genitus, quoniam ex consiliis prodit. Quis ergo non credat, etiam Deum ex corpore hominem esse generatum? Illam non concharum coniunctio format, sed fulguris & aquæ commixtio. Sic & Christus in Virgine, conceptus est citra aliquam voluptatem; dum Spiritus sanctus ex eius massa assumptionem Deo constituit formamque. Margarita, neque ut mulier generatur neque ut Spiritus in figura procedit. Et Christus non permixtus cum divinitate, neque purus est homo; neque cum immista divinitate permixtus: sed neque in figura spiritali, factus est. Margarita in hypostasi generatur, & alium per se lapidem non generat: Christus quoque non est alius, nisi ex Patre ab æterno genitus est, & ex Maria Virgine in tempore natus. Non figuram dumtaxat dictus lapis habet, sed etiam substantiam: ita quoque filius Dei in hypostasi est natus, & non in figura. Duarum naturarum est particeps hic lapis pretiosus: Ut ostendat Christum, cum Verbum sit Dei, ex Maria Virgine natum, non univiam particularem habuisse naturam; quoniam ne aliud quidem animal erat: sed perfectam habet duplicem naturam, ne duas perdat. Neque enim in una sola natura Deus super terram est visus: neque in altera sola, homo in cælos ascendit, verum perfectus ex perfectio, homo ex homine, Deus ex Deo, ex Virgine Christus.] Et inferius. [Intellige corruptionis & aquæ commixtionem, & Christi parabolas admirare. Considera vilis atque abiectæ carnis ministerium in Margarita: & credas re veræ ex muliere natum esse Christum. Murex, nec obolo quidem dignus, lapidem multis auti talentis pretiosorem parit: sic & Maria Deum, cui nulla comparari potest natura, genuit. Non affigitur dolere ostreum, dura Margaritam concipit,

concepit, sed solum aliquid sibi accessisse sentit. Et Maria citra omnem concupiscentiam Christum concepit, sentiens solum accidentem hypostasin. Non corrumpitur marex, neque dum concepit, neque dum parit; perfectum enim parit lapidem sine dolore: Et Virgo, cum ineffabiliter conceperet, absque labore genuit. Non solum concepitur Margarita; verum etiam dum accrescit, perdurat; atque etiam extra cochleam, suam potest hypostasin ostendere. Cum autem carne indigeat pro adminiculo hypostatico, naturamque extensam habeat ad perfectionem substantiae, latet tanquam in vitro, in sinu cochleae: & quasi naturaliter ad substantiae perfectionem insita est. Augmentum quoque accipit, per vitalem naturam; & qualitatem sibi conducentem participat. Natus etiam est Dei filius similiter ex carne, non seminatus: & filium fructificavit natura, sine viro ad generationem concurrente. O magna mysteria! O coelestia decreta: quia peperit natura non proprium: & filius natus est, non ex viro procreatus. Rursus infra post multa. [Margarita erat qui generabatur: Idcirco elapsus est, & absque labore atque dolore natus. Neque asperac durus erat, neque terrens, ac luteus, neque ut humidus ac fluxus, effusus; neque in multis partibus diuisus, velut materialis ac crassus: sed infans Deitatem perfectam continebat, quae sub natura simplici tegebatur: ac propterea vi illius qui in ipsa erat, virgo instat cochleae naturaliter peperit, & ut mulier affecta est: Nulla tamen ratione, rarsus natura, (sicut conchilio um plicis ac sinibus vsu venit,) ad virginalem statum recurrente. Non perdidit sigillum naturae Virginis, Christo concepto: & ob id, neque eo genito referata est, ut partum in lucem ederet. Neque verò rupta est, dum gigneret: nam neque rupta erat, dum conciperet.]

Egregie verò paulo post, refellens haeresim Phantasticorum qui Christo solum humanitatis nostrae figuram ascribebant, sic eos virget exemplo Margaritae. [Attendite Margarito, & nolite errare: Non enim cessabo reprehendere, donec corrigam accusatores. Cernite non esse figuram, sed actionem, & naturae coadunationem suscipere. Inuisibilis, iste pretiosus est lapis. Neque enim aliquis assumptum hominem, ab assumente natura diuina separare poterit. Fulgur & aqua consenserunt in vnum; & duo se contraria complexa sunt, quo igitur pacto quod tenes, ignotas: & quod non tenes, curiosè inuestigas? Ex igne fulgur, & quod ignitum est, illustrat atque inflamat. Conchae ex aqua & per aquam crescunt. Quomodo ergo non comburit coruscatio, cochleae corpusculum? Quomodo substantialiter atque essentialiter tunc conueniunt aqua & ignis, ac se inuicem non perdunt atque corrumpunt? Non potes dicere: sed cogeris credere, quod vides & tangis sit tibi pro testimonio, natura, quam edicere nescis: quia filius Dei absque semine nascitur. Illic duo sunt contraria, quorum essentialiter concordant hypostases, & in qualibet ostenduntur natura.

Vestiam enim antenecte accusationem: quod ex vobis quodam dicentes nouerim; Deus ingenuus, Deus inuisibilis; caro visibilis; Deus passionis ac perturbationis expertus. Quomodo ergo inter tot contraria, coadunatio atque consensio cum vna hypostasi facta est? habes Margaritam, omnium quae dicta sunt, apertissimum explanatorem. Nam ignis, Deitatem significat; & aqua assumptionem. Non aqua fulgetrum assumpsit, grauis quippe est natura, & ad sublimissimum ignis locum non prodiit: sed fulgur superuolans coniungitur aquae, & concha turbata. vtrumque simul iunctum concludit calorque corporis, vnus est rei quae aduenit; & firmitas plicaturarum, quae committuntur ac coeunt, conseruat & retinet, ne diffluat humor, qui intus laborat. Natura verò per conjunctionem, anget quod inclusum tenebat: progres-

susque temporis, aqua & ignis in Margaritam resoluuntur. Dicit enim Euangelium, sic Spiritum sanctum superuenisse in virginem. Cur ita? ut scilicet virtutem acciperet suscipiendi Deum. Et virtus, inquit, *Altissimi obumbrabit tibi*. Fulgetrum tunc insidebit naturae: quia quod ex te nascetur Sanctum, erit filius Dei.]

325. Omitenda non sunt, quae de Margaritae qualitibus ad Christi perfectiones collatis, paulo post subiicit. [Attende (inquit) ad Margaritam, & videbis eam duas continentem naturas. Speciosissima siquidem est propter Deitatem; ac candida, ob assumptionem. In candore ergo claritatem cernis; & in virtute inhabitantem potentiam vides. Dura quidem est propter naturam humanam, levis autem est ob conditionem coelestem. Aqueatica propter terrenam naturam, ignita verò ob Deitatis hypostasin. Cunctis est consideratio physica, quia singulis velut in speculo, quae illius sunt, resplendent. Specula quidem arte sunt, ac proprietate habent quandam fallaciam, ac rem propositam percipiendam: at Margarita naturalem continet gratiam, vtilitatemque innatam. Multa quoque sunt alia, quae ex duobus aliquibus fiant quid vnum: ac non sicut Margarita, nascuntur; neque ex igne & aqua concipiuntur.]

Nec obtulisse summam Christi puritati, & sanctis hisce dotibus, ortum ex carne nostra, confirmat mox ex Margaritae nitore & puritate, non obstante illiusmodi corporis & quo ortum habet. [Et Margarita (inquit), ex immundis nascitur animalibus; ipsaque Christus ex natura sordibus obnoxia natus est, quae purgationibus per venerationem ipsius indigebat. Quemadmodum autem fulgur vniuersa explorat. Sic etiam Deus; & sicut occulta illuminat, ita quoque Christus recondita naturae lustrat, purgatque. Ideo virgine prius purificata, sic natus est: ut ostenderet, ubi Christus est, ibi omnem puritatem agere. Mundauit eam in Sancto praeparans Spiritu: & sic ipsum Virgo, suo concepit vtero, purificata. Mundauit eam in castitate ac sanctificatione: ideoque natus, Virginem ipsam reliquit.] Hoc confirmat denud, exemplo muricis qui Margaritam concipit virgo, quod his verbis aperit. [Cochleae ostendant atque declarent, non per semen membrum concepisse Virginem: nam illae duabus explicatis commissuris; non carnem constitutionem praebent, sed diuisum solum habentes corpus, repente fulgetro replentur. Ita quoque beatissima Virgo, Deum Verbum toto suscepit corpore, simplicitateque naturae; & non catiolo ac redundanti motu, Deitatem impleta est.] Videbor multa ex Sancto Ephrem in hanc rem produxisse; sed praeter his quae apud illum diffusè leguntur, pauca libaui. Nec possunt reuera fastidiri vt multa, quae appositissime cadunt in rem de qua agimus.

S. Damascenus, breuiter, sed optime, omnia praedicta comprehendit orat. 1. de natiuit. Deipar. cum ait. [Hodierno die praefatur aurae, laetitiae totius orbis praenuncia. Latenter calis desuper, & exulter terra. Commoueat mundi mare: in ipso enim concha gignitur, quae caelitus ex diuinitatis fulgetra in vtero concipiet, & Christum ingentis pretij vnionem, pariet; ex qua Rex gloriae carnis purpura conuictus, ad captiuos se conferens, remissionem ac veniam praedicabit.] Locum S. Hieronymi ex Epistol. 22. quo ait. Deiparam ad similitudinem, Dei vnione fecundam factam; Erasmus ibi immortatis quibusdam aduersus omnium Codicum fidem, ad hunc sensum trahit. Sed Marianus Victorius ad eum locum monstrat aliam S. Hieronymi mentem nec aliud voluisse quam Virginem, Dei vnione & conjunctione ad similitudinem viri, quae honestè obumbratio dicitur, concepisse.

De affine productione Christi & Margaritæ, si hæc ex celestia rore illapsum fieri dicatur.

336. Altera Margaritæ procreatio effectiōni Christi affinis, ea est quam tradit Plinius l. 9. hist. cap. 35. docens certo anni tempore conchas luxuriare. ac maturum rorem tanquam maritum sitire; cuius desiderio hiant, & cum maxime lunares liquantur aspergines, haurire cupitum humorem: sic maiore cæli quam maris fecunditate concipere, & pro toris accepti qualitate, cœlique serenitate, puras edere impuræve Margaritas. Hæc de ortu Margaritæ, quoad Indici maris Margaritas, ita habet Origenes tractans parabola Margaritæ præfate ad cap. 13. Matthæi, additque. [Insper & hæc dicuntur de Indico Margarito, quod conchis innascitur, quæ similem habent naturam cum prægrandis cochleis, quæ parantur veluti tumant in mari pasci, veluti armenti ducem quopiam exploratore, qui referat, qualis sit quanta sit regio: atqui hanc aiunt præminere cæteris sub ipsa degentibus, ut res similitudinem habeat cum examine quod dicitur apm. Narrant autem & de ratione capiendi præstantiores, hoc est, eas quæ in Indico reperiuntur, quod incojæ posteaquam magnum littoris ambitum retibus cinxerunt admanant vrinantes, frudentes ducem agminis vnum de omnibus apprehendere. Siquidem hoc capto, ferunt, nullo negotio, capiunt subitum agmen, quippe nulla iam subsistente ex toto gæge, sed vnaquaque seu loco vincta sequente gæge docem.] Hæc de Margaritis Indici earumque capta Origenes: Quæ mox ad Christum aptat, quem optimam & pretiosissimam Margaritam, cœlestiūque Margaritarum ducem esse demonstrat, aiens præ ea vna parvula Margarita, cætera omnia videri iure posse stercorea. Quamvis autem proposita Margaritæ generatio minus vera habetur; tamen Patres, quod circa alia pleaque mysteria faciunt, ex ea quæ siue verè siue falsò circumferunt Margaritarum procreatione, excepto intra cochleam celesti rore, declarant Christi Domini productionem ex Virgine. Sic ex Phœnice, cuius narrationes fabulæ sunt attextæ, exponunt & confirmant resurrectionem. Sic ex iis quæ de Pelicano pullos suos per suum sanguinem redanimante iactati sciebant, exponunt Christi in nos beneficentiam. Similia multa patiuntur occurrunt. Quare citra culpam, hoc quoque loco, productionem nientissimam Christi Domini, per vulgarissimam Margaritæ intra ostreum ex cœlesti rore procreationem, declarant.

Tandem de eadem Christi & Margaritæ, quoad veram huius effectiōnem, affinitate.

337. Germana Margaritæ procreatio, ea est quam Tertullianus his verbis expressit l. de habitu mulieb. c. 6. [Si quid de mari Britannico aut Indico ambigatur, conchæ genus est, non dico conchylio, aut ostreo, sed nec pelotide gratius de Sapote. Ad hoc enim conchas noverim, maris poma. Quod si concha illa aliquid intrinsecus postulat, virium eius magis debet esse quam gloria. Et licet Margaritum vocetur, non aliud tamen intelligendum, quam conchæ illius aliqua dura & rotunda verruca.] Planè verruca est verrucosus, & ex substantia conchylii margariferi procreatur, eique innascitur: ut in suum carne, grandinem gigni videmus. In quam rem videndi, qui plenè & ex instructo illam confirmant, Anselmus Boëtius lib. 2. de Gemmis c. 37. Rondeletius l. 1. de testaceis c. 52. Renoussius l. 3. de materia medica cap. 23. Fallopius tract. de fossilibus c. 7. Aldrovandus l. de testaceis c. 4. §. ortus & generatio Margaritarum. Quorum rationes & experimenta qui rite expendit, agnoscet nec Rurum audiendum esse, qui l. 2. de Gemmis c. 13. tentat hoc ge-

Theoph. Raynandi Christum.

nerationis Margaritarum modo alicubi admissio, illum quoque alterum de generatione ex rore, tanquam alibi vigentem admittere. Supposita autem hac vera & germana Margaritarum procreatione ex sola conchylii cui innascitur substantia, manifestus est effectiōnis Christi ex Sola Deiparæ substantia, consensus cum Margaritæ effectiōne: quem præsertim spectant, quotquot anteriores dicendi modos tenera falsos sectari, inde Christum cum Margarita contulerunt, quod intra concham margariferam absque semine extrinsecus inuecto conceptus sit S. Epiphanius in orat. de laudibus Virginis, ab ipso eius nomine confirmat quod diximus. Mariam enim præter cæteras interpretationes, dictam censet Deiparam; quasi myrrham maris, ab incorruptibilitate & immortalitate cum qua erat paritura gemmam immortalem, in istius mundi mari.

Finis Christi, expositus per proportionem ad finem Margaritæ materialis.

338. Pretiosissima huius, vnicæque Margaritæ usus, quo finis eius continetur, idemmet proportionem est qui Margaritarum materialium. Hæc verò ad ornatum, ac opulentiam ostentandam, ad medicinam; etiam ad cibum adhibentur. De ortu & opulentia ostentatione, superuacaneum sit monere; cum non aliunde magis stupor muliebris ædificetur ut est apud Tertullianum, quam ex his lapillis: præsertim ut auribus extensis magnos committere elenchos detur, ut Sartyricus satyra 6. pridem dixit. [Hæc est sæculi Virginibus per dies singulos cura præcipua (ait Pelagius Epistola ad Demetriadem.) decentibus fucis colorare faciem, impleare auro carnem; & ardentes concharum lapides, capitis honorem facere; suspendere ex auribus patrimonium.] Hoc dicit propter Margaritas immensi pretij quibus aures grauabant pleræque illius æui feminæ, insipientes & ardentes studiis in pretia in aurium, candore Margaritarum rubri maris profunda testantium, ut loquitur ad eandem Virginem Demetriadem S. Hieronymus: qui item ad Principiam Virginem de Marcellæ vita disserens, suspensa auribus perforatis rubri maris pretiosissima grana, inter reliquum mundi muliebris quem exhibet apparatus, non prætermisit: ut neque S. Cyprianus l. de discipl. & habitu Virg. ubi expostulat, de aurium cicatricibus & cauernis preciosa grana dependere; quæ etsi non suo pondere, mercium tamen quantitate grauent. Apud Plinium lib. 37. & l. 9. cap. 35. insigniter conelamatur in hanc patrimoniorum auribus appensionem, quæ paucis complexus est Tertullianus l. de habitu muliebri. [Breuissimis loculis (inquit) patrimonium grande profertur? Vno lino decies testertium inseritur. Salus & insulas tenera ceruix fert. Graciles aurium cutes, Kalendarium expendunt; & sinistra per singulos digitos de facis singulis ludit. Hæc sunt vires ambitionis, tantatam vsurarum substantiam, vno & muliebri corpusculo baulari.] Vanam hanc opulentia ostentationem; (ut quid enim veras opes dicam, quandiu nulli alteri vsui seruiunt quam pascendorum alienorum oculorum) vera opulentia, veræque diuitiæ in Christo ac per Christum nobis obuenientes, emendant. Hæc est gemma locuples, cui non adæquabitur Topazius de Ethiopia; non Sardonix, non villa alia pretiosa gemma. Non commutabuntur pro ea, vala auri excelsa & eminentia. Videtis quæ in eum Iobi de sapientia locum, philosophatur S. Gregorius 18. moral. cap. 34. & seqq. accommodans eum ad sapientiam incarnatam, siue Christum.

Neque usus ille alius Margaritarum, siue ad cibum, siue ad medicinam, quem accuratè illustrat Aldrovandus cap. citato §. penultimo & vltimo, deest reuera nostræ Margaritæ. Imò quod prodigij loco habitum est.

H h est,

est, nec nisi interluxuriae miracula verius monstra-
meratum, referente supra Plinio, nobis est quotidiana.
num. Aliquando quidem haustae ad cibum sunt Mar-
garitae: vt per Clodium Tragedi Aelopi filium; de quo
sic Tertull. l. de pallio cap. 5. Aelopus histrio ex anibus
eiusdem pretiositatis, vt canoris & loquacibus, quibus-
que sexcentorum millium patinam conflauit, qua filius
eius post tale pulpamentum potuit aliquid sumptuo-
sius elurire; Margarita namque vel ipso nomine pre-
ciosa dehaustae, credo ne mendicium patre cenasset.
] Haustae item postea per Cleopatram, maceratae aut
tabefactae aceto, forti Margaritae. Hoc quotidianum
& perpetuum in Ecclesia sua esse, Christus voluit, com-
curando visui, tum roborando cordi, & pestiferis af-
fectibus auertendis, qui produntur margaritarum ma-
terialium effectus. Praestat haec omnia quotidie anima-
bus caeleste Margaritum Christus Dominus, siue in
cibum, siue in peccati antidotum & pharmacum han-
stus. Eo enim nomine Christum in Eucharistia desi-
gnauit pulcherrime S. Anast. Synaita oratione in no-
uam Dominicam, cuius hanc particulam exhibet S.
Damascenus orat. de imag. in fine. [Immaculatam cor-
poris Christi Margaritam luscipientes, gestare nos il-
lum ipsum Christum arbitramur.]

*Gratia Deo, pro tam multis in Margarita
mysteriis.*

339. Agamus hic ex animo gratias Deo, pro tam
illustribus dogmatibus, & Christi Domini prae-
rogatiuis, vna Margaritae comparatione expositis, imitan-
tes S. Ephrem, cuius illa sunt tractatu sapè citato de
Margar. pretiosa. [Amo & exosculor Euangelicum la-
pidem, quia cibus animae meae factus est. Suspicio ac
collaudo Margaritam, quia de Christo loquitur mihi
narrationes mysticas atque arcanas. Adhibui parabo-
lam; quia duplicem mihi cognitionem contulit. Cog-
nouit in ipsa, naturae coniunctionem, & Deitatis po-
tentiam. Intellego contrariarum rerum consensionem,
ac permutationem naturalis constitutionis. Confido
caelum cum terra simul vniui, Video duos angulos
atque anfractus, in vnum coaluisse vinculum. Obli-
gnavit gratia concordiam: neque inuenio, qua ra-
tione cuiusque substantiam separem. Intellego vim dif-
ferentem, & Margaritae circumferentiam. Abducit
mentem meam, ne comprehendat quo pacto simul
conuenerint, atque coniunctae sint. Aqua est vndique
Margarita: etenim Christus inaequalitatem abstulit;
& velut artifex duas curvaturas ac flexus aequales red-
dens, in vnum conglutinavit; nemoque est, qui ea se-
parate possit. Concharum commissurae determinantur:
at Margaritae termini atque dimensiones sunt insepa-
rabiles. Illae sectionem admittunt; ista verò insepa-
bilis est: vt intelligas duas quidem legis tabulas; sed &
Euangelij rectitudinem, ac sphericam perfectamque
figuram, atque praestantiam, terrena quidem, lex con-
tinet, at Euangelium caelestia. Ecce concha & Marga-
rita, quas simul coniunxit Christus per gratiam. Ad
generationem recurrens, & spiritalis Margaritae na-
turam exquirens; Agnouit virtutem, intellexi con-
nexionem, & naturam deprehendi.]

Vsum doctrinae.

340. Vsum doctrinae exhibeo, Tertulliani verbis l.
ad Martyres c. 4. Tanti vitreum, quanti verum Mar-
garitum? Quis ergo non libentissimè tantum pro ve-
ro habeat erogare, quantum alij pro falso? Est in-
quam Christus, vt haecenus monstratum est, Margari-
tum optimum. Non enim dumtaxat bonum est; alij
quippe sancti, quod scire norant Origenes in cap. 13.
Matthaei, Margaritae sunt ipsi quoque, & quidem bonae

Margaritae, quas ideo plures memorat Evangelica
parabola: Spectauitque eò S. Laurentius apud Pruden-
tium Hymno 2. perit. cum recensens Tyranno-
pes Ecclesiae, aebat.

Nunc addo Gemmas nobiles

Ne pauperem Christum putes,

Gemmas coruscis luminis,

Ornatur hoc templum quibus.

Cernis Sacras virgines,

Mireris intactas anus;

Primique post damnatum thori,

Ignis secundi nescius.

Hoc est monile Ecclesiae,

Huius illa gemma comitur,

Donata sic Christo placet,

Sic ornatur altum verticem.

S. Vincentium Lyrensem Monachum S. Lupi Tri-
castinij fratrem, Eucherius l. de laud. Eremiti, vocat, in-
terno gemmam splendore perspicuam. Cassianus l. de in-
carn. cap. 25. S. Ambrosium ait, in Dei semper digito quasi
gemmam rutilasse.

Vides, nominatim virgines & continentes, dici
Gemmas & Margaritas. Sed inter illas multas bonas
Margaritas, inuenitur vna pretiosa, quae non alia est
quam Christus. Huic coemenda, omnis census noster
impedendus est, nec census dumtaxat eò confen-
dus, sed & substantia omnis diuendenda, vt compar-
etur pretiosa illa Margarita. Nam vt rectè disserit S. Au-
gustinus l. qq. ex Matthaeo cap. 13. agens de Christo
Margarita pretiosa. [Pretium eius, est nos ipsi: quia
eam possidendam non sumus liberi, nisi omnibus pro
nostra liberatione contemptis, quae temporaliter pos-
sidentur. Venditis enim rebus nostris, nullum eorum
maius accipimus pretium, quam nos ipsos, quia tali-
bus implicari, nostri non eramus. Vt rursus nos ipsos
pro illa Margarita demus, non quia tanti valeamus, sed
quia plus dare non possumus.] Eodem alij verbis re-
uoluit, quod ait S. Maximus serm. de Margarita. Est
apud S. Ambrosium 6. [Perdit caelestis Margaritae gra-
tiam, quisquis eam foedissimo peccatori circumdare
conatur. Gemma enim sicut ipsi scitis, nisi auro non
conuenit, Margarita nisi pretiosis monilibus non ap-
ratur. Estote ergo aurum optimum; Estote monile
pretiosum, vt possit in vobis Margarita Spiritus in-
cludi. Margarita enim, Christus est Dominus, quam
negotiator ille diues in Euangelio venditis omnibus
rebus suis emere festinauit, & maluit omnes quas
habebat seculi gemmas amittere, tantum vt vnam
Christi emeret Margaritam.]

Virgini piissimae Margaritae à Castello, tantum fuisse
affectum erga incarnati Verbi mysterium prodiit Bo-
nifacius l. 2. histor. Virg. c. 1. & Ludou. Granat. conc. 3.
in Nat. Dom. f. 3. vt post eius obitum dissecto corde,
inuenta intra illud sit insignis margarita, in qua Chri-
stus puer natus in praesepio, affabre exhiberetur.
Praerogativa fuit, consecuta ingem de Verbo incarnato
commentationem & affectum summum tanti my-
sterij: longè profecto optabilior similis (mythicè sal-
tem ac spiritaliter) margaritae intra nos procreatio
fuerit per ingem eiusdem mysterij agitationem, quam
quod Rondeletius lib. 10. de testaceis c. 35. & 36. scri-
bit de innata culpam in renibus insigni Margarita, ex
piruita vitrea.

CAPVT V.

*Cerens, finalis causa Christi, & eiusdem effectio-
nis, antitypus.*

Haec praecellentissima productionis & finis Christi
adumbratio, (vix enim dari illustriorem, statuit
Petrus Blefensis infra adducendus,) diligenter ac per
partes